

neral és mot poc conegut en aquesta llengua, i la documentació tardana i escassa i a més la falta de dip-tongació (puix que a la ò catalana correspondria segu-rament *ue* en castellà) són indicis que era mot impor-tat. Terlingen creu que deu ser pres de l'italià, però com fa constar JCoromines (DECH IV, 320b9ss.) més probable és que fos un manlleu del català, i això per raons geogràfiques i cronològiques (són rars els italia-nismes en el S. xv). El port. *oste* [mitjan S. xvi, Mo-raes], vista la seva *-e*, sembla ser manllevat del fran-cès o del gascò (però és responsable de l'alteració d'*es-tays*, nom d'un altre cable, en *ostaes*).

Pel que fa a l'etimologia d'aquest mot, es pot dir que gairebé no fou estudiada (manca en REW i FEW) fins que la planteja JCoromines a l'article *osta* del DCEC (ara en DECH IV, 319b-321a). Jal suggeria que vingués del llatí OBSTARE per la raó semàntica que s'ha indicat supra, i JCoromines ho troba satisfactori: aquest verb s'ha conservat ampliament en el romànic amb caràcter popular, especialment en francès (*ôter*), llengua d'Oc (*ostar*) i català antic (*ostar*, infra), pertot en el sentit de 'treure, llevar (de)'; el sentit primitiu en llatí fou 'posar obstacle' i en llatí tardà es va fer transitiu, *obstare aliquem* 'impedir algú', *obstare rem* 'retenir una cosa';² d'aquest darrer deu venir *osta* en el sentit de 'cap que reté l'antena'. Notem amb aquest motiu que el cat. *antosta* 'envà', 'marge per deturar l'aigua' s'explica com a un derivat d'un verb **antostar* (tret d'OBSTARE 'oposar-se' amb el prefix ANTE-), veg. ANTOSTA, i oc. *riosta* «contre-fiche», terme de fusteria, que és un derivat de *riostar* «mettre des contre-fiches à» (PDPF), remuntant per la seva banda a un *re-ostar* (< OBSTARE); el mot fou pres de l'occità pel castellà: *riostra* 'barra de fusta que, posada obliquament, assegura la rigidesa d'un tauló, d'una biga etc.' (documentat ja en Covarrubias); (més detalls en DECH v, 28-30, s. v. *riostra*). No manquen rastres d'aquesta família de mots en català: Alart (InuLC) duu *arrioster* en sentit idèntic o semblant d'un doc. de 1414: «item dues pertxes de guins [leg. *gins* per *gyns*] e de trebuchs ab quatre rodes, ab vares e *arriosters* e les aixes maiors dels dits gins (=gyns)»; cf. bearn. *arridsto* «pièce de charpente qui retient les chevrons», *arriost-tà* «placer l'arridsto» (Palay).

Quant a *ostaga*, que Lab. 1839 inclou com a 'cap d'un gruix proporcionat que fa l'ofici d'un amant d'aparell en les drisses d'algunes velcs, com les de gàbia', que AlcM dona com a usual en els dialectes or., val. i mall.,³ i a més sembla equiparar-lo amb *osta*,⁴ no és mediterrani en el seu origen, sinó nòrdic: els seus exemples més antics es troben en francès (ja en el segle XII): *utage* en Benoist, *hutague* en Wace; més tard *utague* en Rabelais (cites de Jal). Segons es pot veure per aquestes formes primitives aquesta paraula no tenia s, puix que fou presa de l'escand. ant. *uptaug*, compost de *taug* 'cable' i l'adverbi *upp* 'cap amunt' (REW, 9075a); posteriorment, en francès, a causa de la rarsa de les paraules en *u-*, es va convertir en *étaque* o bé *itague*, forma predominant en l'actualitat. Del francès va passar al castellà i portuguès, i sofrint

a la Península ibèrica la influència progressiva d'*osta*, es convertí en *ustaga* i després *ostaga* (DECH IV, 320b39ss.).

DERIV.: *Ostada* 'drisses' [ERoig-JAmades, BDC XII, 52; DFa.]. *Ostar*, amb el fr. *ôter* i oc. ant. *ostar*, prové del ll. OBSTARE; en català apareix sobretot en l'acceptió de 'esquivar insectes': ja en Desclot «que [ell] sahia en son lit e que li stava i escuder devant ab i ventall de ploma de pahó per *ostar* les mosques» (Crò-nica, cap. 163, NCL. v, 99.17); i en Eiximenis «--- cant [les bèsties] se *osten* les mosques ab la coa ---» (Terç, Dag.), i la variant *aostar* en StVicentF: «vos mostraré com vós deveu senyar --- avisau-vos no façau lo senyal del diable, lo rotle, axí com fan molts, que par que-s vullen *aostar* les mosques» (Sermons I, 96.9). En Reixac, *Questa*, text que fou traduït del francès, trobem *ostar* 'treure, llevar': «--- *hostà* l'ascut del seu col e deslesà son elm ---» (p. 96.18, en original fr. *oste*), «per la confació (=confessió?) que fa [,] *hosta* de sí l'anamich» (p. 121.5), i notem, a més: «--- pus que tu no-m vols *hostrer* del gran dol ---» (p. 66.3, que sembla ser una corrupció de l'*oster* de l'orig. fr., 89.17, si bé es pot pensar també en un encreuament d'*ostar* amb *trer*).

D'aquest verb *ostar* és *osta* (imperat. 2.ª pers. sing.), que en la llengua antiga fou usat com a interjecció de sorpresa o protesta o repulsió. Apareix ben sovint en *VidesR*: «cant ela vesec que negun de sos frares no la volien veser, ela dix al porter ploran[t]: —*Osta*, són eu ayxí pecadora que mos frares no-m vullen veser?» (P178v2); «He quant lo rey lo vesec en lo foc estar, senes mal, oran[t], él fo mot maravelat, per què li dix: —*Osta*, mal home ---» (P190v2, res en V); altres exemples en 50v1, 91v1. Figura també en Eiximenis: «E lo ciudadà --- dix al frare: —Gran veritat deïts, mas vénen a vegades unes pregaries armades que no hi pot hom tenir. —*Hosta!* —dix lo frare —¿Com tendríets a prova de ballesa, que a paraules no puxats tenir?» (Doctr. Comp., p. 62); i en un text de 1410: «Na Trials dix-li: *osta*, na bagassa alcauota tals obres me hauets fetes» (Miret, *Sempre han tingut bec les oques*, sèrie 2.^a, p. 76).⁵ Notem que la mateixa interjecció es dona en occità antic en la forma d'*ostatz* o *ostat* (imperat., 2.^a pers. pl.), que Levy (PSW, s. v. *ostar*) tradueix com «hört auf! redet nicht so! nicht doch! nein!»: «E auzit aquo, Pons Pilat / Jesu Crist foras fetz venir, / E apres als Juzieus vai dir: / Ve'us vostre rei! —*Ostatz, ostatz!* / Ilh disseron, crucifiatz!» (citat allí de *Brev. d'amor*); «Daurel, ditz Gui, pue[s]c me en vos fizar? / —*Ostat*, bo senher, cum o pogues pessar? / Non a home e-l mon qu'ieu tan puesca amar» (Daurel, 828). En el mateix sentit s'ha usat en francès antic *ostez* (G. s. v.), veg. a més *Rom.* xxv, 507, n. 2; hi ha a més la variant *ouste*, fr. dial. (*h)us*, exclamació que res no té a veure amb al. *aus* (FEW), Bruneau (*Rom.* lv, 128). És clar, doncs, que hem de separar aquesta interjecció del cat. *ox* 'crit per despedir o allunyar a algú' (Dag.), que és de creació expressiva (UIXAR) i també del cast. ant. *oxte* (en JRuiz) i *oste* (en Quevedo), basats en *ox* o *oxt* (veg.